

Gemeente Middelburg
Samenleving
Kanaalweg 3
Postbus 6000
4330 LA Middelburg
Tel 14 0118
Fax (0118) 623 717
info@middelburg.nl
www.middelburg.nl

OZO
T.a.v. de bestuurlijke kerngroep
Kanaalweg 1
4337 PA Middelburg

uw kenmerk	uw brief van	ons kenmerk	bijlage(n)
-	-	900504	-
contactpersoon	doorkiesnummer	datum	datum verzending
Nancy Baecke	+31118675287	28-05-2026	01-06-2026

onderwerp

Zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

Geachte voorzitter van het OZO,

Op dit moment wordt aan alle volksvertegenwoordigers in Zeeland gevraagd om een zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050. Zo ook aan onze gemeenteraad.

Via deze brief informeren wij u over onze zienswijze.

De gemeente Middelburg onderschrijft de koers voor groei, leefbaarheid en economische ontwikkeling die met Zeeland 2050 is ingezet. De raad geeft het college van burgemeester en wethouders van Middelburg daarom de ruimte om –als één van de regionale samenwerkingspartners- langs deze lijnen met het kabinet tot een definitieve Strategische Agenda te komen. Wel plaatst de raad daarbij de kanttekening dat groei geen doel op zich mag zijn en dat basisvoorzieningen ook bij een lagere bevolkingsdichtheid gegarandeerd moeten blijven.

Middelburg onderschrijft niet alleen de koers voor groei, leefbaarheid en economische ontwikkeling die met Zeeland 2050 is ingezet, maar ook de wijze waarop dit wordt ingevuld met de drie groeimotoren die noodzakelijk zijn voor de gewenste ontwikkeling. Gelet op de focusgebieden die we voor Middelburg hanteren¹ en het Middelburgse profiel zal Middelburg vooral actief betrokken zijn bij de agenda's voor *sterke dorpen en bruisende steden* en *magneet voor talent*. Middelburg zal waarschijnlijk een minder prominente rol

¹ Verstedelijkingsopgave inclusief bereikbaarheid, profilering als onderwijs- en bestuursstad en culturele hoofdstad.

Bankrelatie: N.V. Bank voor Ned. Gemeenten (BNG) te Den Haag, banknr. NL14BNGH0285005502 (IBAN) / BNGHNL2G (BIC/SWIFT).

Wij verzoeken u bij beantwoording het onderwerp en ons kenmerk te vermelden.

onderwerp

Zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

hebben in de agendavoering bij *clean energy port*, alhoewel hier uiteraard relaties liggen als het gaat om verduurzaming, circulariteit maar ook met de in Middelburg gevestigde onderwijs- en onderzoeksclusters binnen bijvoorbeeld het Delta Climate Center.

Hierna wordt uiteengezet op welke wijze Middelburg een rol denkt te kunnen spelen in de ontwikkeling Zeeland 2050 en wat daarin nog wordt gemist in de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

Verstedelijking

De verstedelijkingsopgave vindt plaats binnen de groeimotor *sterke dorpen en bruisende steden* (en binnen andere ruimtelijke afspraken zoals het Ruimtelijk Arrangement). Nadat op 2 juli 2025 het Toekomstperspectief Zeeland 2050 'Bouwen aan de Delta van de toekomst' door het OZO is aangeboden aan het Rijk en in Middelburg en Veere daarop zienswijzen zijn ingediend, is de behoefte ontstaan om te onderzoeken wat Zeeland 2050 specifiek voor de gemeenten op Walcheren kan betekenen. De drie gemeenten hebben de ambitie uitgesproken om gezamenlijk te werken aan een toekomstvisie voor Walcheren in dit bredere perspectief van Zeeland 2050. Deze ambitie is op 5 november 2025 bekrachtigd met de ondertekening van een intentieverklaring, waarin doelstellingen en procesafspraken zijn vastgelegd. Inmiddels is onderzoek gedaan naar verschillende groeiscenario's en is inzicht verkregen in de impact van de mate van verstedelijking op Walcheren, onder andere op het voorzieningenniveau. Hiervan zal een vertaling plaatsvinden in een strategisch document met een keuze voor een verstedelijkingsscenario. Uiteindelijk zal dit terecht komen in de omgevingsvisies.

Van belang is hierbij op te merken dat het op dit moment nog niet bekend is voor welk groeiscenario we gaan kiezen en of dit passend is bij de ambities in (de schets van) de Strategische Agenda. Middelburg treft op dit moment al voorbereidingen voor het *sleutelproject 'Schaalsprong in de woningbouw'* (fiche 1a) door onderzoek te doen naar een specifieke schaalsprong. Op welke wijze en in welke mate onze gemeente uiteindelijk een concreet aandeel zal gaan leveren aan dit sleutelproject is onderwerp van toekomstige besluitvorming en onder andere afhankelijk van de scenariokeuze in Walcheren 2050, de uitkomsten van het onderzoek naar de schaalsprong en de mate waarin benodigde randvoorwaarden (arbeidsmarkt, bereikbaarheid) worden vervuld.

Middelburg werkt dus graag mee aan de ontwikkelingen van Zeeland 2050. We doen dit bij voorkeur in de Walcherse context, omdat Walcheren voor ons een logisch geografisch gebied is. De uitdagingen waar het Rijk voor staat (woningbouw, defensie, energietransitie) in combinatie met de Walcherse uitdagingen (versterken sociaaleconomische structuur, investeren in onderwijs, versterken brede welvaart, oplossingen knelpunten in bereikbaarheid, netcongestie, kustversterking en toekomstbestendig toerisme) willen we graag in samenhang uitwerken.

Wij pleiten er dan ook voor om het sleutelproject 'Schaalsprong in de woningbouw' te beginnen met Walcheren als experimenteerregio. De kansen die een gezamenlijke ontwerpomgeving met gemeenten, Provincie, College van Rijksadviseurs, betrokken ministeries en private partners biedt, door opgaven bij elkaar in een ontwerpatelier te brengen, kunnen -ook als voorbeeld voor andere Nederlandse regio's- als proef worden uitgewerkt.

Walcheren is een gebied met alle grote Nederlandse opgaven in het klein bij elkaar. Met kust(verdediging), haven, aantrekkelijke steden maar ook grootstedelijke problematiek, met landbouw en natuur en haar uitdagingen van droogte, verzilting en stikstof, met een compleet onderwijsaanbod, met toerisme en een groot voorzieningenaanbod, maar ook netcongestie, bereikbaarheidsknelpunten en een enorme druk op de

onderwerp

Zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

arbeidsmarkt, mede door een vergrijzende bevolkingssamenstelling. Lessen die hier geleerd worden kunnen (op grotere schaal) in andere regio's worden toegepast.

Wij stellen voor om binnen de experimenteerregio ook ruimte te maken voor kansrijke proefprojecten op buurt- of wijkschaal met biobased, klimaatadaptief, energieneutraal, energiepositief en natuurinclusief bouwen. Omdat juist daarbij de diverse genoemde uitdagingen en problematiek in een living lab-omgeving worden onderzocht. Kennis en ervaringen kunnen waardevol zijn voor de andere bouwprojecten in de regio. Ze bieden bovendien ruimte voor innovatie door regionale ondernemers en kennisinstellingen.

Onderdeel van de verstedelijkingsopgave is *bereikbaarheid*. Voor een aantrekkelijk en veilig woon-, werk, en studeerklimaat zijn goeie infrastructurele verbindingen nodig in Middelburg, binnen Zeeland en met de randstad, Brabantse stedenrij en de Belgische steden Gent, Brugge (-Calais-Dover) en Antwerpen. Voor Middelburg/Walcheren zijn investeringen in de N57 (Dammenroute), de A58 (Vlaketunnel) en het spoor essentieel. De verbetering van de bereikbaarheid per spoor is reeds een sleutelproject (fiche 2b). De A58 is onderwerp van onderzoek door Rijkswaterstaat, fiche 2c. De N57 heeft op dit moment nog geen plaats in de bereikbaarheidsagenda.

Wij stellen een aanvulling voor op de bereikbaarheidsagenda. We zien graag een apart sleutelproject gericht op de bereikbaarheid van, naar en binnen Walcheren (in combinatie met versterking onderwijsvoorzieningen, woningbouw en werklocaties) en een aanpassing van fiche 2b door de passage over de BRT (Bus Rapid Transit) uit te breiden naar Walcheren. Het onderzoek naar Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)/Bus Rapid Transit (BRT) richt zich op een beperkt gedeelte van Zeeland, terwijl, gelet op de bereikbaarheid van de onderwijsinstellingen op Walcheren en het belang van deze instellingen, evenzo gerechtvaardigd is onderzoek te doen naar een BRT verbinding Rotterdam-Walcheren-Vlaanderen.

Profilering

Als hoofdstad van Zeeland profileert Middelburg zich in ieder geval op het terrein van onderwijs, cultuur en overheidswerkgelegenheid.

Middelburg is een *onderwijsstad* voor vernieuwend vervolgonderwijs (MBO, HBO en WO) en onderzoek. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop de groeimotor *Magneet voor talent* is uitgewerkt als het gaat om de onderwijsagenda en zullen een bijdrage leveren aan de *sleutelprojecten 'Groeipad naar een Delta University (fiche 4a) en fiche 4b Nuclear Academy*. Dit past bij de recent vastgestelde toekomstvisie vervolgonderwijs Middelburg 2025-2035, die tot stand is gekomen na een participatief proces, in samenwerking met de gemeente Vlissingen. Beide gemeenten zijn daarop ook een strategisch partnerschap overeengekomen om te werken als één onderwijsregio op het gebied van vervolgonderwijs en onderzoek. Het ecosysteem is immers gebaat bij een concentratie. We geven dit strategisch partnerschap vorm door het uitwerken van een uitvoeringsagenda met concrete mijlpalen die wij samen met ondernemers en onderwijsinstellingen willen realiseren. Vervolgonderwijs en onderzoek zijn een motor voor brede welvaart, innovatie, economische groei en het aantrekken en behouden van jong talent. Wel vragen wij expliciet aandacht om in Zeeland 2050 niet alleen vooruit te kijken op de kansen van nieuwe instellingen en opleidingen, bijvoorbeeld in de vorm van een Delta University, maar vooral ook aandacht te hebben voor de huidige situatie van de University College Roosevelt en de Hogeschool Zeeland. Deze is nog altijd kwetsbaar door de instroom en vraagt blijvende (financiële) steun van het Rijk voor de versterking van de basis en het Zeeuwse brede aanbod van vervolgonderwijs opdat jongeren ook daadwerkelijk kiezen voor een opleiding in Zeeland en instromen op de arbeidsmarkt van Zeeland.

Middelburg is *culturele hoofdstad van Zeeland* met een gevarieerd aanbod, met als inzet een toonaangevend Zeeuws museum met collectiecentrum.

onderwerp

Zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

Voor wat betreft de cultuuragenda willen wij aandacht vragen voor het belang van versterking van het culturele ecosysteem binnen de hele creatieve cyclus van leren, produceren en presenteren. Op dit moment investeert Zeeland fors in cultuur, maar blijft het aandeel rijksmiddelen sterk achter (in Zeeland is de rijksbijdrage 4,58 euro terwijl het in andere provincies oploopt tot 86 euro). Wegvallen van bestaande rijkssubsidies, zoals bijvoorbeeld voor het Theaterproductiehuis Zeeland, zetten de basis voor de Zeeuwse podiumkunsten onder druk.

Wij vinden dat Zeeland een belangrijke plaats inneemt in het cultuurbestel van Nederland. Juist door de ligging en schaal kan Zeeland fungeren als podium en laboratorium waar nieuwe werkvormen en principes voor een wendbare en weerbare cultuursector (kunnen) worden ontwikkeld en toegepast. Daarbij gaat het om zogeheten cross-disciplinaire samenwerking tussen bijvoorbeeld muziek, dans en erfgoed en cross-sectorale ontwikkeling waarbij cultuur actief de verbinding zoekt met andere economische sectoren en vraagstukken. In het laatste geval gaat het om cultuur als aanjager van de creatieve economie, maar ook om aandacht voor de culturele sector als onderdeel van de arbeidsmarkt.

Het is hier -in de regio- waar er van oudsher ruimte is voor het experiment, zeker in een vernieuwende samenwerking met Gent/Vlaanderen vanuit de economische en infrastructurele samenwerking via North Sea Port District. Door inhoudelijke samenwerking en bundeling van middelen van Rijk, Zeeuwse overheden en partners ontstaat een goede basis voor een (veer)krachtig cultureel ecosysteem. Juist in een compacte cultuurregio is het volgens ons mogelijk om de taken, bevoegdheden en budgetten van overheden af te stemmen en te verbinden met de innovatieve kracht van de culturele en creatieve sector en de ondernemers. Daarmee is de cultuurregio Zeeland voor het Rijk interessant als voorbeeldregio en biedt deze aanpak aanleiding voor meer rijksinvesteringen. Middelburg neemt daarin haar verantwoordelijkheid als culturele hoofdstad van Zeeland met vele dragende cultuurfuncties. Als motorblok van de creatieve economie willen wij de Strategische Agenda met het Rijk inzetten om de bestaande samenwerking met het Rijk verder te verduurzamen. De bestaande rijksfinanciering in de vorm van de zogeheten BIS-instellingen en Rijkscultuurfondsen vormt daarbij het startpunt en we zoeken de aansluiting op de lijnen van de meerjarenagenda Cultuur en Erfgoed van de Provincie Zeeland. Samenwerking binnen de cultuurregio Zeeland vormt wat ons betreft het startpunt voor een hernieuwde samenwerking met onze partners en inzet voor de nieuwe cultuurplanperiode van het Rijk. Middelburg zet daarbij haar historische kracht en verbindende rol als provinciehoofdstad in. Wij zullen de beweging stimuleren waarin de partners binnen het culturele ecosysteem elkaar nadrukkelijker opzoeken en samen krachten bundelen om voor heel Zeeland interessant cultureel aanbod neer te zetten. Het meest duidelijke voorbeeld hiervan is de viering van het 50-jarig bestaan van SBKM/Vleeshal. Hierbij werkt Vleeshal samen met Artbase Terneuzen om op diverse plekken in Zeeland werken uit de toonaangevende SBKM (Stichting Beeldende Kunst Middelburg) collectie te laten zien. Dit als voorloper van de gedachte waarin het op te richten Collectiecentrum Zeeland verleden, heden en toekomst van Zeeland verbindt en verbeeldt.

Als provinciehoofdstad is Middelburg de *bestuursstad* van Zeeland. Rijks- en overige overheidswerkgelegenheid behoort van oudsher tot het DNA van Middelburg. De werkgelegenheid bij de overheid is economisch belangrijk voor Middelburg en voor Walcheren. Het is één van onze economische motoren. Voor groei van Middelburg is het van belang te zorgen voor overheidswerkgelegenheid, waaronder meer rijkswerkgelegenheid, bijvoorbeeld door (nieuwe) rijksdiensten die zich vestigen in Middelburg. Hiervoor is nadrukkelijk overeenstemming met het Rijk nodig. Dit onderdeel heeft onterecht nog onvoldoende aandacht gekregen in de schets van de Strategische Agenda. Op dit moment wordt gewerkt aan een regioprofiel voor Zeeland waarmee de kernkwaliteiten van Zeeland in beeld worden gebracht, zodat het ministerie van BZK, die een coördinerende rol heeft bij de spreiding van rijksdiensten, dit kan betrekken in hun dashboard over spreiding rijkswerkgelegenheid en vestiging van rijksdiensten. Wat ons betreft dient dit in de Strategische Agenda als sleutelproject te worden opgenomen, juist omdat dergelijke

onderwerp

Zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

rijkswerkgelegenheid minder direct gekoppeld kan zijn aan de huidige economische sectoren, en daarmee een voorloper kan zijn van andere, nieuwe bedrijfsvestigingen.

Sociale infrastructuur

Een integrale benadering van brede welvaart vraagt dat het sociaal domein en sport expliciet onderdeel zijn van de Strategische Agenda Zeeland 2050. Een aantrekkelijke regio voor talent draait niet alleen om werk, onderwijs en cultuur, maar ook om een sterke sociale infrastructuur. Sportvoorzieningen en verenigingsleven dragen bij aan leefbaarheid en aantrekkelijkheid voor jongeren, gezinnen, studenten en werknemers. Sportverenigingen, jongerenwerk, buurthuizen en vrijwilligersorganisaties dragen bij aan gezondheid, participatie, integratie en leefbaarheid. Juist jongeren en studenten verbinden zich eerder blijvend aan een regio waar voldoende sport-, ontmoetings- en ontwikkelmogelijkheden aanwezig zijn. Investeren in preventie, positieve gezondheid en sociale samenhang helpt toekomstige druk op zorg en voorzieningen te voorkomen. Het betrekken van de volgende vraagstukken is voor ons dan ook randvoorwaardelijk voor de groeimotoren 'Sterke dorpen en bruisende steden' en 'Magneet voor talent: hoe wordt het sociaal domein, inclusief jongerenwerk, preventie en sociale cohesie, verbonden aan de gezondheidsagenda. Alsmede hoe gaan onderwijsinstellingen, sportverenigingen, gemeenten en maatschappelijke organisaties samenwerken aan talentontwikkeling, gezondheid en binding van jongeren aan Zeeland. Wij vragen expliciet om in toekomstige uitvoeringsagenda's en sleutelprojecten aandacht te geven aan bereikbare sport- en ontmoetingsvoorzieningen zowel in steden als dorpen.

Fundament

Wij onderschrijven ook nadrukkelijk de agenda's onder het fundament. Behoud van rust, ruimte en natuur en alle daarbij behorende uitdagingen zijn ook belangrijke onderdelen in Walcheren 2050 en zullen een rol gaan spelen bij de uiteindelijke keuze voor een groeiscenario. Zonder beschikbaarheid van zoet water, dragende energiesystemen en een leefbaar landschap wordt het realiseren van sleutelprojecten onmogelijk.

Governance

Middelburg heeft een positieve grondhouding ten aanzien van het traject Zeeland 2050 en de wijze waarop dit is ingericht. Wij kunnen ons vinden in de constructie via het OZO. Op die manier is dit een traject van de vijftien overheden samen met het Rijk, waarbij iedereen binnen de eigen bevoegdheden blijft. Daarom benadrukken wij het belang van het betrekken van de volksvertegenwoordigers nu en in de toekomstige ontwikkelingen binnen Zeeland 2050. Voor dit laatste willen we nog nadrukkelijk aandacht vragen, zodat ook toekomstige of tussentijdse wijzigingen aan ons en de overige volksvertegenwoordigers worden voorgelegd.

Samenvattend leidt dat tot de volgende zienswijze van de Middelburgse gemeenteraad:

1. Wij bieden het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Middelburg de ruimte om aan de hand van de huidige schets van de Strategische Agenda samen met het Rijk te komen tot een Strategische Agenda;
2. Met dien verstande dat wij daarbij pleiten voor de volgende aanpassingen in de schets van de Strategische Agenda:
 - a. Groei mag geen doel op zich zijn en basisvoorzieningen dienen ook bij een lagere bevolkingsdichtheid gegarandeerd te blijven;
 - b. Het aanwijzen van Walcheren als experimenteerregio als start van het sleutelproject 'Schaalsprong in de woningbouw' met ruimte voor biobased, klimaatadaptief, energieneutraal, energiepositief en natuurinclusief bouwen;
 - c. Een apart sleutelproject gericht op de bereikbaarheid van, naar en binnen Walcheren (in combinatie met versterking onderwijsvoorzieningen, woningbouw en werklocaties);

onderwerp

Zienswijze op de schets van de Strategische Agenda Zeeland 2050.

- d. Uitbreiding van het onderzoek naar Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)/Bus Rapid Transit (BRT) naar Walcheren (fiche 2b);
- e. Versterking van de basis van het Zeeuwse vervolgonderwijs en het breed aanbod van dit onderwijs als randvoorwaarde voor de onderwijsambities binnen Zeeland 2050;
- f. Een scherper, onderscheidend profiel voor cultuur/culturele voorzieningen in Zeeland;
- g. Het toedelen van rijkswerkgelegenheid aan Zeeland op te nemen als sleutelproject;
- h. Sport, bewegen en het sociaal domein expliciet opnemen als randvoorwaardelijk onderdeel van de groeimotoren 'Sterke dorpen en bruisende steden' en 'Magneet voor talent';
- i. In het proces op te nemen dat toekomstige en/of tussentijdse wijzigingen van de Strategische Agenda ter besluitvorming aan de volksvertegenwoordigers worden voorgelegd.

Hoogachtend,
Gemeenteraad van Middelburg,
de griffier, de voorzitter,

Alex Rijpert

Yvonne van Mastrigt